

Posudek oponenta bakalářské práce

Pojetí symbolu a symbolismu v díle Mircei Eliada

Autorka: *Jan Blažek*

Vedoucí práce: Mgr. Josef Kružík, Ph.D.

Oponent: Mgr. Jakub Marek

Bakalářská práce p. Jana Blažka pojednává formou textové analýzy, hermeneutického čtení, o postupných proměnách Eliadova pojetí „symbolů, symbolismu“, přičemž tyto pojmy v průběhu textu precizuje a zároveň je staví do souvislosti s hlubší proměnou Eliadova myšlení jako takového, ve kterém (především v koncepci „nového humanismu“) získává symbolismus novou hodnotu, dokonce odkazuje k samotnému založení jiného antropologického určení „lidství“, „homo symbolicus“ / „homo religiosus“. Jedná se o důkladnou, pečlivou a fundovanou práci, která vypovídá o velmi slušném rozumění dané problematice.

Celkově se jedná o jazykově a formulačně pěkný text, tematické členění je logické a jde o uzavřenou, konzistentní práci. Formální stránka je na vysoké úrovni, naprosto odpovídá nárokům odborného textu.

Výhrady:

Dle mého soudu největším nedostatkem práce p. Blažka je poněkud nekritický, či pozitivně zaujatý postoj vůči samotnému autorovi (symptomaticky: „mistrovy spisy“, s. 7.). V tomto smyslu je záměrem práce především (v takto pojatém hermeneutickém čtení) podat zprávu o tom, „co autor chtěl říci“, nebo: „jak mu správně rozumět“, postrádám však především podobný pohled na to, „co tím autor vlastně říká“, tedy určité kritičtější zhodnocení textového materiálu. Zdánlivě nezaujatý, či nepředsudečný přístup, který usiluje předvádět víceméně strohým textem, deskripcí, či „prostým konstatováním“ obsah referovaných knih, vlastně přestává být kritickým. Jednotlivá místa, na kterých tento přístup postrádám především:

- a) Pojetí religionistiky samotné lavíruje mezi prostou otevřeností vůči „náboženským faktům“ (s. 28., aj.) přes schopnost reaktualizace libovolné náboženské zkušenosti (ss. 25., 34. aj.), až po vyloženě soteriologickou disciplínu (s. 40).
- b) Nekriticky, či spíše bez interpretace, je podáno pojetí „reaktualizace archetypů“, či odkrývání této původní vrstvy imaginace, coby „tvůrčího procesu“ (s. 13n.) – jak rozumět tvořivosti, která je opakováním, či obnovou již daného? Jak rozumět vůbec imaginaci? (viz s. 25, metapsychoanalýza)
- c) Eliade prezentuje studium symbolů jako nástroj porozumění či proniknutí ke „kulturám jako takovým“, zároveň však může takovýto „nástroj“, především vůči nezapadlým kulturám, které přešlapují na „prahu dějin“, působit jako nástroj, kterým si Evropa může udržovat náskok – může tak explicitně rozumět a manipulovat s tímto základem kultury, se symbolismem. – s. 27. Podobně pojetí „univerzální kultury“ – s. 9.

- d) Obdobně: V kontextu dialektiky hierofanie je dokonce patrná ještě hlubší souvislost mezi 1) teoretickou disciplínou – religionistikou / 2) religionistikou jako „náboženstvím“ / 3) religionistikou jako sebe-uvědoměním náboženského ducha – paralela s *Fenomenologií ducha* je tu až příliš nápadná (viz s. 37.)

Další upozornění:

- 1) Práce si musí vystačit jen s odkazem na strukturalistickou inspiraci, či strukturalistické přístupy, které Eliade uplatňuje – postrádám konfrontaci pojetí symbolu / znaku / archetypu / obrazu s jiným pojetím (namátkou R. Barthes – *Mytologie*), stejně tak jsou jednotlivé demarkační linie mezi symbolem / archetypem / hierofanií... poněkud volnější (pochopitelně je tu „na vině“ Eliade sám, nicméně není nutné tuto otázku ponechat bez interpretace). (podobné upozornění ostatně ve větší či menší míře může platit i fenomenologii či hermeneutice, případ strukturalismu je však nápadnější)
- 2) Potřeba redukce textového materiálu je vcelku rozumná a opodstatněná, proč se potom dějí odkazy na beletrii (ss. 13, 15) ? - Podobně drobné uklouznutí v případě *Dějiny náboženského myšlení* (které citujete v textu, chybí však v bibliografii). To jsou však víceméně malichernosti.
- 3) Opatrnější bych byl s formulací druhého odstavce s. 13. („Posvátné a profánní...“), jehož vyznění není zcela na místě.
- 4) 11. kapitola jako by poněkud končila předčasně, po textových analýzách je prostor pro interpretaci zúženější, než by bylo lze čekat.

Přes uvedené výhrady považuji práci za **výbornou**. Doporučuji ji proto k obhajobě, a to s bodovým hodnocením **41 - 43 bodů**. – Od autora především očekávám kompetentní prezentaci celku vlastní práce, nicméně ocením i stručnou diskusi o tématech výše uvedených podnětů a výtek.